

EXAMENUL NAȚIONAL PENTRU DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR
14 iulie 2026

Probă scrisă
[LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI MATERNĂ]

Model

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de patru ore.

SUBIECTUL I

(60 de puncte)

Drabaren o təksto thaj xramosaren nùmaj rromanes so mangel pes and-e pučhimata dine maj tele!

I rajni siklărni kaθar i trinto klāsa tradās le dadenqe thaj le dajanqe jekh bilēto kaj te akharel len k-i aktivitetā 5 Oktōbra – o Internacionālo Dīves e Edukaciaqo.

E dada save avile k-i aktivitetā trebal te vakāren palal i profēsia thaj e tradicie andar lenqi familia.

O dad e Florinosqo lel te phenel:

- And-i amari familia, mirro dad thaj mirro pāpus kenas kaštutne butā save bikinas len k-o diz. Akana, ame xasardām kadaja profēsia, si amen aver butā: keras butī and-i fābrika, sam bikinitōri thaj mirro phral si siklārno.

O dad e Mariaqo mangel te phenel vi vov vareso:

- Me thaj mirri familia sam bašavne. Bašavas k-e abāva thaj kaj e evenimēturā kaj sam akharde. Ame sam lošale ke ingeras maj dur i rromani tradicia. Mirro tikno phral si školutno mediatōro, haj o maškarutno phral si dōktoro. Me kamav kaj mirri tikni čhaj te kerel e Muzikaqo Licèvo te kerel vi škōla thaj te ingerel maj dur vi amari tradicia.

O dad e Jonelosqo vakārel vi vov palal pesqi familia:

- Ame sam andar e kīkavārenqo nāmō. Amenθe si importānto i pakiv. Trebal te das pakiv le phuren, te phiravas amen šukar savorrenča. Vi ame kamas kaj amare čhave te phiren k-i škōla, te keren o licèvo thaj i fakulteta.

Lošali, i siklărni del dūma:

- Nais tumenqe vaš tumare šukar alava. Palal sar vi tume phende, si šukar te avel amen tradicionālo profēsie vi te avas pakivale. Sa kadja, i edukacia vastdel amen te aresas manuša pregātime vaš jekh modērno societeta. Si importānto kaj tumare čhave te agorisaren i gimnaziālo škōla, o licèvo thaj i fakulteta.

- Naisaras tuqe rajnie vaš tire svātūrā, phenen e dada. Ame kamas te inkeras amari tradicia thaj kaj amare čavorren te avel len edukacia.

Čhavalen thaj čhajalen, i tradicia si but lači kana rodas vi i edukacia! Kaj te aresas varekon and-o amaro živipen, trebal te na mukhas amari edukacia!

(I tradicia thaj i edukacia - palal o Jonel Kordovan)

1. Xramosaren savo si o titulo thaj o autōro e dine tekstosqe! Palal so vakārel pes and-o dino təksto! **5 pūnturā**
2. Sikaven savo čhand/ fālo le xramosaripnasqo si kadava xramosaripen (epikano vaj lirikano). Sosθar? **4 pūnturā**
3. Ambolden rumunikanes e anglutne štar alineātūrā andar o təksto din omaj opre! **9 pūnturā**

4. Arakhen, e dine tekstosθe, trin kernăvnă/ vèbură: duj ka-o imperfèkto thaj jekh ka-o nakhlo vaxt! **3 pùnkTURă**
5. Den i paradigma e verbosqi „**vakărel**” kaj savorre vaxta kaθar o indikativo mòdo! **15 pùnkTURă**
6. Nakhaven i sintagma „**i šukar profèsia**” andar le savorre 8 kèzură, ka-o jekhipen thaj ka-o butipen! **14 pùnkTURă**
7. Nakhaven i sarnavni / o pronòmbro **ame** ka-e savorre kèzură. **7 pùnkTURă**
8. Arakhen andar o dino tèksto duj muršikane živdisarde substantivură thaj jekh žuvlikano bizivdisardo substantivo! **3 pùnkTURă**

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

1. Xramosaren, and-e 1-2 riga, save si e etàpe kana siklăren e siklòvnen jekh epikano/ narativo tèksto andar i školutni progrăma/ školutne lila vaš e klăse I-VIII! Šaj te lien sar misal/ eksèmplo o siklăripen le poeziaqo „*I tradiția thaj i edukăcia*”, dini ka-o Subijèkto I. **12 pùnkTURă**

E pùnkTURă avena dine kana:

- a) sikavena save si e etàpe tire lekciaqe; **4 pùnkTURă**
- b) xramosarena palal e mètode save utilizisaren len; **3 pùnkTURă**
- c) vakărena palal e didaktikane materiàlură/ maškara utilizisarde; **2 pùnkTURă**
- d) sikavena sar keren e siklòvnenqi evaluăcia; **2 pùnkTURă**
- e) tumaro xramosaripen si lačo: na si kerde gramatikàlo, leksikàlo vi puntuaciaqe doša. **1 pùnkTURă**

2. Xramosaren and-jekh rig/ patrin (25 rëndură) palal sar siklăren le siklòvnen o mothovipen: „**I tradiția si but lači kana rodas vi i edukăcia! Kaj te aresas varekon and-o amaro živipen, trebal te na mukhas amari edukăcia.**” **6 pùnkTURă**

E pùnkTURă avena dine kadjal:

- a) Kana sikavena sosθar si importànto vi i tradiția vi i edukăcia; **3 pùnkTURă**
- b) Kana sikavena save àkie trebal te keren len e siklòvne kaj te aresen varekon anda penqo živipen; **2 pùnkTURă**
- c) Kana tumaro xramosaripen si lačo: na si kerde gramatikàlo, leksikàlo vi puntuaciaqe doša. **1 pùnkTURă**

3. Keren jekh **evaluaciaqi fiša** savi šaj te utilizisaren/ labăren la ka-e klasaqo kotor **E mamujutne alava/ e antonimură. E alava kaj si len sajekh sènso/ e sinonimură, and-e rromane čhibăqi òra, k-i panžto klăsa!** And-i kadaja evaluaciaqi fiša trebal te aven: 3 obijekitvo itemură, 2 pašobijektivo itemură vi jekh subijektivo itemo. **12 pùnkTURă**

E pùnkTURă avena dine kadjal:

- a) Kana respektisaren le itemurenqe tipură; **6 pùnkTURă**
- b) Kana le itemuren si len jekh zantrikano/ štincifiko koncinùto/ ander; **3 pùnkTURă**
- c) Kana tumaro xramosaripen si lačo: na si kerde gramatikàlo, leksikàlo vi puntuaciaqe dosa; **2 pùnkTURă**
- d) Kana avela tumen jekh šukar vi ordonisardo xramosaripen. **1 pùnkto**